

Weekjournaal Biak 1947/48

11.08.1947 – 13.08.1947

Zoals het er nu voorstaat vertrekken wij de 15e per vliegtuig naar Biak. Het is nog ongeveer een halve dag vliegen. Volgens geruchten zullen wij na circa negen maanden weer worden overgeplaatst. Het luie leven hier zit er dus op.

14.08.1947 – 16.08.1947

Gisteren 15.08 geland op Biak. Om zeven uur opgehaald uit het kamp doch het was al tien uur toen wij opstegen bij Makassar. Bij de militaire luchtvaart wordt een vliegtuig doorgaans kist genoemd. Nu deze kan met recht kist worden genoemd. Een tweemotorige bommenwerper van het type B-25. Dit is het soort hetwelk in de laatste oorlogsdagen daags veel overvloog vanuit Engeland naar het Ruhrgebied. Wij gingen vanonder door het bommenluik naar binnen. Vijftien militairen met de uitrusting zijnde o.a. plunjezakken en opgevouwen veldbedden. Daarop konden wij gaan liggen, zitten of hangen. Een paar manden met kippen vergezelt ons, zijnde Chinese handel. Het lawaai in het bommenruim is vlak aan iemands oor niet te overschreeuwen. Een tussenlanding gemaakt op Ambon voor tanken en eten. Tegen half vijf landen wij op Biak dat hoog vanuit de lucht net een veld met boerenkool is. Aan de randen een paar roestvlekken zijnde de golfplaten daken van de militaire behuizing. De veldbedden die wij tot nu toe hebben meegesleept konden opgevouwen blijven. Bedden met matrassen stonden klaar in de barak waarin wij zijn ondergebracht. Daarbij kregen wij nog lakens en een kussenovertrek. Dekens zijn hier een overbodig iets. Het bed heeft wel een grote klamboe (muskietennet) waar je bijna rechtop onder kunt gaan staan.

Het eiland is rotsachtig en geheel van koraalsteen, witgeel van kleur en bij zee stroomt het water uit de rotsen. Wij liggen ongeveer vijf minuten lopen van zee, geen strand maar rechte rotsen. Met een provisorische ladder van rondhout kun je naar beneden.

17.08.1947 – 18.08.1947

Aan het zgn. werken zijn wij nog niet begonnen. Vandaag de 18e en morgen zijn Mohammedaanse feestdagen en dat betekent ook voor ons vrijaf. Er is hier geen baboe voor de was doch er is een wasserij waar je eens per week de was kunt laten doen. Nu is dat niet veel daar je nauwelijks kleren draagt. Op dit eiland zijn meerdere dumps met afgedankte Amerikaanse vliegtuigen.

Nu een korte toelichting aangaande het eiland Biak, hetgeen voor de tweede wereldoorlog een vrijwel onbewoond gebied is geweest. Echter in de ommekeer tijdens de gevechten tussen de Amerikanen en Japanners was dit één van de eerste gebieden die door de Amerikanen werd heroverd met de noordelijke kuststrook op het vasteland van Nieuw Guinea. Biak is gelegen in de Geelvinkbaai bij de kop van Nieuw Guinea. Het was in de tijd dat Amerika en bondgenoten langzaam terrein begonnen te winnen op de Japanners. In de aanloop tot de aanval op de Filippijnen werden reeds in juni 1944 delen van Nieuw Guinea veroverd waaronder Biak. Er werden enorme voorraden opgeslagen en troepen samengetrokken als buffer voor een verdere opmars richting Japan. Bij het einde van de oorlog in 1945 was de aanwezige voorraad nog enorm groot doch had geen effectieve bestemming meer. Gedeelten er van zijn door Nederland overgenomen zoals een aantal B-25 bommenwerpers en Dakota transportvliegtuigen. Zo ook is een aangelegd vliegveld de Sorido Airstrip overgenomen met magazijnen en de motorrevisie afdeling. Het overgrote deel van de voorraad vliegtuigen en motorvoertuigen was in dumps samengebracht. Daar er geen bestemming aan kon worden gegeven hebben de Amerikanen voor hun vertrek deze vliegtuigen en voertuigen onklaar gemaakt voor verder gebruik door er handgranaten enz. in te laten ontploffen. De motorrevisie afdeling werd door Nederland overgenomen en hier worden alle motoren van de

vliegtuigen in Indië gereviseerd. Deze worden zowel per boot als met vliegtuigen aan en afgevoerd. Deze revisie afdeling is dus feitelijk het meest essentiële voor de aanwezigheid van de Nederlandse militairen. Het onderdelenmagazijn van de revisie afdeling is mijn werkbestemming.

19.08.1947 – 20.08.1947

Het is hier op dit eiland wel erg warm al heeft het elke dag ook nog wel geregend. Aan het werk zijn wij nog steeds niet, maar ja wat is werken. Wel hebben wij nu Amerikaanse sigaretten in plaats van de zwarte High-Way die van Indische makelij zijn.

21.08.1947 – 23.08.1947

Vandaag de 22e begonnen in de militaire werkverschaffing. Drie en halve maand zijn nu verstreken. Ben in het onderdelenmagazijn geplaatst van de motor reparatie afdeling binnen in de werkplaats waar de vliegtuigmotoren worden gerepareerd. De werktijd is van halfzeven tot half twee. Ik zal ingewerkt moeten worden tot 2e magazijnbeheerder. We zien wel, het lijkt me nog niet zo verkeerd. Vanavond, zaterdag de 23e is er een film in de openluchtbioscoop. De bioscoop is een groot aantal banken en een wit filmbord. Ook dit is een restant van de Amerikanen waarvan er tientallen zijn geweest aan de noordkust van Nieuw-Guinea

24.08.1947 – 26.08.1947

Nieuws begint schaars te worden van deze kant. Ondanks de droge moesson valt hier elke dag nog wel een regenbuitje. Het terrein (landschap) is wat heuvelachtig en de wegen die er zijn slingeren zich er door.

27.08.1947 – 29.08.1947

Gisteren naar de tandarts geweest voor reparatie. Vandaag als aanvullend eten worst gebakken op een vuurtje tussen twee stenen. Australische worst uit blik met veel kruiden.

30.08.1947 – 02.09.1947

Gisteren 01.09 is hier koninginnedag gevierd. Om zeven uur begon dit met een parade. Voor ons was dit iets te vroeg. Ze hebben ons niet gemist. We hadden ons nog wel opgegeven voor sportwedstrijden in de namiddag, doch we hebben het sportveld niet tijdig kunnen vinden, dus retour naar de barak. 's Avonds feest in de officierskantine, vrij toegang en vrij drinken. Ook dit stelde weinig voor.

03.09.1947 – 05.09.1947

In het onderdelenmagazijn is feitelijk niet zo veel te doen. Meestal ben ik in een golfplaten loods welke op ruim honderd meter afstand staat en onder het magazijnbeheer valt. Met ramen en deuren open is het er nog behoorlijk heet. Er blijft tijd over om te lezen. Het eten was vandaag 05.09 aardappelpuree, nou ja. Wij zijn naar een Chinese eettent geweest, hier twintig meter van onze barak vandaan. Het is een beetje te vergelijken met een marktkraam. Voor f.3,-- een smakelijke maaltijd. Aan geld hebben wij hier nog geen gebrek.

06.09.1947 – 09.09.1947

De goederen hier in dit magazijn is allemaal Amerikaans materiaal voor vliegtuigen en speciale gereedschappen en andere gereedschappen. Verder verf, olie en vetten. Op zich is er aan materiaal geen gebrek daar er wel 3000 voertuigen in de dumps staan te verroesten en onklaar gemaakt voor gebruik. Eveneens zijn er grote vlakten met vliegtuigen, inmiddels ingegroeid in het struikgewas en een ieder kan er naar hartelust in gaan slopen.

10.09.1947 – 13.09.1947

De enige hier op Biak overgebleven openluchtbioscoop wordt niet direct bedreigt door struikgewas doch het onkruid groeit wel hoog tussen de banken. Af en toe is er een film beschikbaar. In de bergwand zijn grotten waar de Japanners een hospitaal in hadden. Er liggen nog resten in van beenderen.

14.09.1947 – 19.09.1947

Vandaag op de 16e middageten met rijst welke maar deels was gepeld, het leek dan ook meer op paardenvoer. Op het werk ben ik begonnen met het op kaart brengen van circa 2000 stuks speciale gereedschappen welke hier zijn opgeslagen en verder verlopen de dagen saai.

20.09.1947 – 23.09.1947

Wij krijgen al enkele dagen 's morgens een paar sneetjes rozijnenbrood en ook dagelijks een gebakken ei. Zodoende al een paar dagen niet meer bij de chinees wezen eten. Om de hoeveelheid post naar Nederland te beperken zullen speciale postbladen a 2,5 cent worden verstrekt welke portvrij blijven. Brieven gaan dan 45 cent per 5 gram kosten. Er moet blijkbaar bespaard worden daar er in Australië een hoeveelheid munitie is ingekocht welke niet passend is voor de beschikbare wapens.

24.09.1947 – 01.10.1947

De laatste week is alles gewoontjes verlopen. In het magazijn is nu ook een Papua als knecht voor alles wat versjouwd moet worden. Die verdient 80 cent per dag. Van de magazijnchef krijg ik af en toe wat bijles 's avonds bij hem aan huis. Die woont hier met zijn vrouw in een klein houten huisje.

02.10.1947 – 08.10.1947

Wat het weer betreft verdrogen wij hier niet. Zo heeft het woensdagmorgen de hele ochtend geregend. Wij zijn overigens wel afhankelijk van het regenwater want waterleiding is hier niet. Al het water wat wij nodig hebben vangen wij op van het dak van de barak in half opgesneden brandstoftanks van vliegtuigen. Hier in de barak ligt o.a. een timmerman (Jan Mols) die in de timmerfabriek werkt en een monteur (Theo Beglinger) welke in de motorrevisie-afdeling werkt. Er gaan geruchten dat de diensttijd voor ons wordt verkort tot anderhalf jaar. Mogelijk zullen wij dan van Indië niet veel meer zien dan Biak en hier de centen verteren. Je zou denken op zo'n eiland niet veel nodig te hebben, doch vrijwel alles gaat naar de chinees voor aanvullend eten.

09.10.1947 – 15.10.1947

Bij het Chinese eettentje haal ik nogal eens gecondenseerde melk met suiker in blik. Die is wat schaars en krijg altijd eerst te horen dat er niet wat is, doch ga nooit zonder weg. Daar ik ook voor anderen uit de barak wel eens het een en ander haal denkt de chinees dat ik dat alles zelf op eet en drink.

16.10.1947 – 29.10.1947

Het is hier natte moesson weer met elke dag enkele buien met de zon er als afwisseling tussendoor en dit maakt het broeierig heet. Jan Mols, de timmerman heeft een mooie hutkoffer (kist) voor me gemaakt om de spulletjes in te doen. De planken (multiplex) komen uit de kasten van het onderdelenmagazijn. Er zijn daar voldoende kasten die toch niet alle gebruikt worden. Een OVW-er bij ons uit de barak (Wansink uit Vorden) vertrekt deze week naar Batavia en dan langzaam richting Holland. Ik heb overplaatsing aangevraagd naar Hollandia op het vasteland van Nieuw-Guinea. Er is daar een groenten en plantentuin van het leger. De kapitein zou zien wat hij voor mij zal kunnen doen, maar zelf verwacht ik dat de magazijndienst mij niet zal laten gaan. De kerstpakketjes voor de militairen zijn al met de boot

aangekomen en ook uitgedeeld. Daar was een foto van de Koningin en familie bij, nou en blij als wij daar mee waren.

30.10.1947 – 04.11.1947

Er zijn hier op het eiland ook een aantal geïnterneerde NSB-ers. Bij een filmvoorstelling zaten zij al vroeg gekomen op de beste plaatsen. Toen wij kwamen en er plaatsen tekort waren moesten zij toch gaan staan, achteraan bij de Papua's. Tegenover onze barak liggen thans een klein aantal Amerikaanse militairen om nog gesneuvelden te bergen. Deze hebben alle benodigdheden meegebracht tot het drinkwater toe. Ben naar de kapper geweest. Tijdens het knippen heeft de kapper drie keer de haren rondom de stoel opgeveegd.. Met een klein uurtje was het karwij klaar.

05.11.1947 – 09.11.1947

Vandaag, zondag 9.11 met de chef van het magazijn en nog een paar anderen een uitstapje gemaakt naar de Papua Kampong "Bosnik" dat een eind verderop ligt en een vlak strand heeft. Enkele mooie schelpen gevonden. Op de terugweg nog in een diepe grot geweest met onderin helder fris water en daarin gezwommen. De zon stond er loodrecht boven. Het water leek blauw als de hemel. Over circa vier maanden zullen we worden overgeplaatst naar het vliegveld "Andir" bij Bandung op Java.

10.11.1947 – 16.11.1947

De dagen verlopen in een zelfde patroon voor de circa 400 militairen hier op het eiland in deze uithoek van Indië. De boter is thans op en krijgen wij bij het brood iets anders. Het lijkt het meest op schoenzoolleer. Een tijd terug is bij een inspectie beslist dat wij op het werk 1x per dag koffie of thee krijgen. Thans is dat in zoverre gewijzigd dat er f. 1,-- voor moet worden betaald. Dus nu maar geen koffie meer. Bij het ontbijt krijgen wij de laatste tijd pap, maar ze vergeten de melk er in te doen.

17.11.1947 – 23.11.1947

Inmiddels zijn wij al dagen bezig met het inpakken van gereedschap voor verzending naar Bandung. Ongeveer 4000 kg. is verpakt voor verscheping. Tijdens een filmvoorstelling deze week zijn wij 2x door de banken gezakt. Het inpakken in het magazijn ligt stil vanwege een tekort aan kisten. De beperking van 20 postbladen verzenden per maand is opgeheven

24.11.1947 – 29.11.1947

In onze barak ligt een soldaat uit een groep die voor ons hier is gekomen. Hij is een Indo (halfbloed) die destijds de tanks voor de wateropvang heeft helpen plaatsen. Die wil nu dat wij eerst aan hem gaan vragen als wij water willen gaan gebruiken. Dat is wel een eigenzinnige misrekening van hem. Wij willen niet langer tegen deze onweersbui aankijken, zodat hij vertrekt uit de barak. De watertanks blijven.

30.11.1947 – 04.12.1947

Geen verdere bijzonderheden op Biak, als dat wij St. Nicolaas per vliegtuig verwachten. Het inpakken van gereedschap en onderdelen gaat weer verder. Daarna een middagslaap tot vijf uur.

05.12.1947 – 10.12.1947

Volgens de geruchten gaan er voorlopig nog geen militairen (de oorlogsvrijwilligers) naar Holland terug. Nu zullen eerst de militairen van het KNIL met verlof gaan. Door ons is zodoende uitgerekend dat als dit zo door gaat wij wel in 1988 thuis zullen komen. St. Nicolaas is gearriveerd met drie vliegtuigen. 's Avonds was er bal in de officierskantine. Met de Kerstdagen komen er groeten uit Biak rechtstreeks op de

radio in Nederland. Jan Mols zou aanvankelijk hiervoor naar Batavia gaan, maar dit is overgenomen door een luitenant.

11.12.1947 – 17.12.1947

Vanaf 20.000 kilometer geen bijzonders. Ben bezig geweest met het maken van fotolijstjes van gesloopt plastic glas uit de dumpvliegtuigen. Deze week krijgen wij de zgn. rantsoenen voor twee maanden en dat is o.a. 2 liter jenever, 2 flessen schotse Whisky, 7 liter bier, verder sigaretten en wat overige kruimelarij. Deze zgn. rantsoenen, normaal maandelijks, zijn overigens niet gratis. Hiervoor moet normaal betaald worden. Dit komt uit de militaire winkel die de Cadi-club heet hetgeen staat voor Cantine-Dienst. Dus oud en nieuw kan wel gevierd worden. De kisten met ingepakt gereedschap zijn te zwaar en nu moet alles worden over gepakt in kleinere kisten. Het op kaart zetten van de gereedschappen waar ik mee bezig was is uiteraard nutteloos geweest, daar alles in Bandung toch weer van voor af aan begint in het daar van toepassing zijnde systeem. Zo blijven we echter bezig in deze werkverschaffing.

18.12.1947 – 21.12.1947

Van de week bij de Cadi-rantsoenen ook nog 400 stuks sigaretten ontvangen welke nog achterstallig waren. Het totaal voor de komende twee maanden is zodoende 1000 stuks. Dus met de kerstdagen een rookgordijn op Biak.

22.12.1947 – 26.12.1947

Wij hebben inmiddels tweede kerstdag en dit was eens niet een witte kerst, maar withete kerst. Woensdag het laatste geld voor dit jaar ontvangen en een kerstpakketje met o.a. roggebrood, stroopwafels, kaas, sigaretten enz. Alles betaalt door de leerlingen van de ambachtschool in Zeist. Woensdag zijn wij met een aantal militairen bij burgermensen geweest die hier wonen. Daar was ook een veldprediker die speciaal voor de Kerst naar Biak is gekomen. Van ons uit de barak was Piet van Keulen er ook bij. Eerste kerstdag om tien uur kerk en daarna in de kantine werkelijk goede koffie met rozijnenbrood, zoveel als je maar wilde. 's Avonds een gezamenlijk kerstdiner in de kantine wat ook werkelijk uitstekend was.

27.12.1947 – 30.12.1947

Niet veel te vermelden. Zondag met Jan Mols en z'n baas een rondritje over het eiland gemaakt. Kleine bijna dichtgegroeide bergweggetjes. Het transport van de onderdelen en machines naar Java blijkt te zijn uitgesteld tot half februari.

31.12.1947 – 02.01.1948

Oudejaarsavond is begonnen met een werkelijk goed diner in de kantine. Om acht uur naar de kerk. Daarna in de barak wat gaan borrelen met "Hulskamp" oude jenever. Later op de avond naar de officierskantine geweest waar het feest was begonnen. Om twaalf uur een toespraak door de commandant en daarna het zingen van het zesde couplet van het Wilhelmus. Daarna was het schieten met lichtspoomunitie niet van de lucht. Nieuwjaarsdag de gehele dag in de barak doorgebracht.

03.01.1948 – 07.01.1948

Wij zijn inmiddels met z'n vieren in het magazijn aan het inpakken. De Papua (Gerardus) die bij ons in de barak werkt heb ik de foto gegeven van hem die jullie opgestuurd hebben. In de kerk zijn zondag vijf kinderen gedoopt.

08.01.1948 – 11.01.1948

Vanwege een verstuipte enkel heb ik enige dagen rust en is het hinken op één been. Wanneer ik moet plassen sta ik net als een hond bij een boom met één van de

grond. Doch het begint al iets beter te worden. Bij de chinees om de hoek kan ik nog net komen om te eten.

12.01.1948 – 18.01.1948

Wij zijn intussen verhuisd naar een ander kampement. We liggen nu met z'n zessen op een kamer en hebben daarnaast nog een aparte ruimte met tafel en stoelen. Het adres is niet langer PEP.D maar barak 4.

19.01.1948 – 25.01.1948

Om voor de verhuizing naar Java alles klaar te krijgen moeten wij nu overwerken. Thans moet alles op lijsten worden ingevuld, zelf oude versleten vijlen die al geheel glad zijn.. Op 31.01 zal een gedeelte van de militairen per vliegtuig naar Bandung vertrekken.

26.01.1948 – 01.02.1948

Het is hier al geruime tijd daags bloedheet met in de namiddag meestal regen. Van hieruit richting het vasteland van Nieuw-Guinea bliksemt het iedere avond en in de nacht. Overwerken hoeft niet meer daar er niet voldoende kisten gereed zijn. Oorzaak een tekort aan spijkers.

02.02.1948 – 08.02.1948

De boot die de goederen op komt halen is al geweest, doch moet eerst nog door naar Hollandia op het vasteland. Het is een sleepboot inclusief een landingsboot van 8000 ton. Met circa drie weken denk ik te zijn vertrokken naar Bandung. We werken thans weer hele dagen om alles ingepakt te krijgen.

09.02.1948 – 15.02.1948

Er is een lijst opgehangen van 82 militairen die binnenkort vertrekken naar Java. Mijn naam is daar niet bij. Bij de commandant Vliegbasis is wel een telegram binnen gekomen dat ik met vijf andere militairen word overgeplaatst naar Bandung. Wij konden ons gaan afmelden bij de diverse diensten voor akkoord met vertrek. Er was plaats gereserveerd in vliegtuig op 18.02, doch de commandant van de motorrevisie-afdeling was niet akkoord. De boot was nog niet geladen.

16.02.1948 – 23.02.1948

Alles is nu ingepakt. Een afscheidsavond gehad van de motorrevisie-afdeling met toneel en zgn. bal. De sleepboot "Watergeus" is binnen met de sleepschuit "Den Briel". Er is ook een nieuwe dokter meegekomen, zo uit Nederland en net klaar met de studie. Hij zal moeten oppassen om zelf niet ziek te worden. Trouwens de andere dokter kon ook niet alles. Jan Mols had vorige week iets in zijn oog, doch de dokter kon het niet vinden. Hij kreeg zes pillen om te slikken. Ben van de week nog bezig geweest om te boeken op de lijnboot, mooi drie weken onderweg, maar kan het niet klaar krijgen.

24.02.1948 – 01.03.1948

Intussen is vrijwel alles geladen. Het onderdelenmagazijn is totaal leeg. 12.000 kg. Werken is niet anders meer dan wat rondlopen.

02.03.1948 – 07.03.1948

Het blijft maar wat rondhangen in ons vakantieoord Biak in afwachting van vertrek naar Bandung.

08.03.1948 – 11.03.1948

De boot met machines en onderdelen is vandaag 11.03 vertrokken. Met nog vijf anderen moet ik zorgen dat alle rommel tussen de barakken wordt opgeruimd.

12.03.1948 – 17.03.1948

Hetgeen niet werd verwacht was dat er een overval tegen ons was opgezet. Zondagavond kwam er een alarmmelding. Diverse wachtposten zijn uitgezet. Deze beschikken over de in allerijl uitgereikte wapens. Voor de totaal 400 militairen zijn geen wapens beschikbaar. Een sergeant van het afgelegen radiostation was niet ingeseind en op laffe wijze op zijn bed doodgeschoten, waar hij lag te lezen. Wij zijn getipt door een Papua dat er wat stond te gebeuren. Inmiddels zijn 42 extremisten opgesloten. De situatie is nu weer rustig.

Nu ga ik een toelichting geven omtrent de overval welke was voorbereid en in de nacht van zondag op maandag ons kampement zou worden uitgevoerd. De Papua bevolking was ons in het algemeen goed gezind en er werd van die kant geen enkele actie verwacht. Wij en alle militairen die op Biak arriveerden moesten hun wapens inleveren daar het uitgangspunt was dat op dit afgelegen eiland geen vijandigheid viel te verwachten. De wapens werden op een klein aantal na teruggestuurd naar Java waar het onrustiger was. De woonbarakken stonden er in alle openheid. Geen enkele omheining en wachtposten waren aanwezig. Zo stonden er ook her en der op enige afstand van de barakken kleine woningen opgetrokken van allerlei dumpmateriaal hetgeen op het eiland was achtergelaten door de Amerikanen. Hierin woonden beroeps KNIL militairen met hun gezin. Dit alles had een uitstraling van één en al vrijheid. Met Makassar was er een maandelijkse bootverbinding die werd onderhouden door de Parketvaart maatschappij met het schip genaamd "De Both". Zoals vermeld was alles vrijheid. Naderhand bleek dat vanwege deze vrijheid al enige tijd jongeren uit Makassar welke hadden aangemonsterd op het schip "De Both" na aankomst op Biak het schip verlieten om op Biak hun geluk te beproeven. In werkelijk trachten zij verzet en opstand tegen het Nederlands bestuur te organiseren.

Thans ga ik hier invoegen een passage uit een boek geschreven door Jaen Victor De Bruijn. Deze Vic zo als zijn bekenden hem aanspraken was een Indo althans met enig Indisch bloed. In de jaren dertig heeft hij gestudeerd in Nederland om daarna als bestuursambtenaar in Indië te gaan werken. Na zijn voorkeur te hebben uitgesproken om in Papua-Nieuw-Guinea te gaan functioneren is hij enkele jaren voor het uitbreken van Wereldoorlog II op een post gekomen gelegen bij de Wisselmeren in Papua-Nieuw-Guinea. Tijdens de Japanse overheersing is hij uit handen van de Japanners weten te blijven door zich terug te trekken in de totale wildernis van het land om als enige Nederlander tussen de Papua bevolking verder leven. Vele jaren later heeft hij een boek geschreven over zijn belevenissen tijdens zijn onderduikperiode en om een beeld op te werpen aangaande de bevolkingsstam die de naam draagt Papua. De titel van het boek is: "Een verdwenen volk"

Enkele jaren terug heb ik dit boek gelezen en al lezend kom ik er achter dat deze Vic naderhand hoofd van het burgerbestuur op Biak is geworden en dat hij daar verbleef in dezelfde periode als ik, zonder dat ik mij op dat moment bewust was van zijn aanwezigheid daar. Wij hadden namelijk van doen met het militaire bestuur. Al lezend kom ik aan het verslag dat hij heeft geschreven aangaande de geplande verrassingsaanval op ons kampement op Biak. Eerst tijdens het lezen van deze passage word ik er mij van bewust dat ik mijn leven te danken heb aan het optreden van deze hoofdambtenaar burgerbestuur.

De militaire commandant had hem geïnformeerd over een zoals hij het had genoemd een vreemd verhaal over een aanval en de daarop volgende aankomst van Sukarno. Zonder het daaropvolgende optreden van Vic de Bruijn hadden wij militairen het in het holst van de nacht zonder bewaking en zonder de beschikking over enig wapen niet overleeft. Hulde aan deze Vic de Bruijn en zijn visie op dat gebeuren volgt nu:

"Door de politieke ontwikkelingen op Java begonnen zich ook in Nieuw-Guinea tekenen te vertonen van politieke agitatie door Indonesiërs, die Nieuw-Guinea met

de maandelijkse KPN-verbinding met Makassar bezochten en er onrust trachtten te zaaien. De mogelijkheid tot toezicht op het doen en laten van deze heren was op Biak beperkt. De militairen waren voor een dergelijke taak niet berekend. Een inspecteur van politie was er niet. De politiemacht in de hoofdplaats van de onderafdeling bestond uit tien Papuase hulppolitieagenten onder een Ambonese posthuiscommandant.

14 maart 1948. Terwijl ik net die namiddag teruggekeerd was van een tiendaagse tournee naar Noemfoor, kreeg ik om acht uur 's avonds bericht van de plaatselijke militaire commandant dat een ex-korporaal van het Papua Bataljon, die op de militaire basis werkte, hem verteld had dat Indonesiërs de komende nacht een aanval op de militaire basis wilden ondernemen om het gezag omver te werpen. De volgende dag, aldus vertelde hij, zou Sukarno op het vliegveld landen. Of ik de informant zelf verder wilde ondervragen, want hij vond het maar een vreemd verhaal. Toen ik de informant verder ondervroeg, bleek echter dat er inderdaad iets broeide.

Ongeveer terzelfder tijd meldde Cornelis Sawia, de Biakse hulppolitieagent die me altijd op mijn tournees vergezelde, dat de komende nacht Jozeph met gevangenen uit de boei het NICA-kamp wilde overrompelen.

Ik kon mijn oren haast niet geloven. Joseph, die ik in de oorlogsjaren zo geholpen had, zou zich tegen mij keren? Het leek ondenkbaar.

Joseph verving bestuursassistent Sohilat, die met verlof op Ambon was. Hij hield tevens toezicht op de gevangenis bij het NICA-kamp en had als vrijgezel – bij gebrek aan een woning – een paar kamers als huisvesting in het gevangenisgebouw. Samen met Petoro, een Makassar, die een maand geleden met de KPM'er in Biak was aangekomen, zou hij die nacht een opstand ontketenen. Het leek te gek om waar te zijn, maar ik ging onmiddellijk met een aantal militairen naar de gevangenis.

Die bleek leeg te zijn. Joseph was er niet en alle gevangenen waren verdwenen. Ook de twee Biakse agenten die de gevangenis bewaakten, waren er niet. Petoro was evenmin present. Ik moest het nu wel geloven dat Joseph al enige tijd, zonder dat ik er ook maar enig vermoeden van had, een rol speelde waartoe ik hem, na alle steun die hij van mij in de oorlogsjaren genoten had, niet in staat geacht had. Ik had het volste vertrouwen in hem.

Nu bleek dat hij zich door Petoro had laten overhalen om in opstand tegen het Nederlandse gezag te komen.

De nodige voorzorgsmaatregelen werden door bestuur en militairen genomen. Voor een afgelegen militaire radiopost was dit helaas te laat. Een Sergeant die nachtdienst had, viel door een dodelijk schot van een van de dorpshoofden van Janoeris aan de zuidkust. Deze was door Petoro en Joseph overgehaald aan de opstand deel te nemen. Sukarno zou hem ervoor belonen. Na de geslaagde opstand zou deze per vliegtuig op Biak arriveren enzovoort.

Het duurde drie dagen eer de toestand weer normaal was. Joseph, die gevlucht was, gaf zich de volgende dag al over. Laat in de middag ontving ik van de Ambonese klerk Pattiasina bericht dat Joseph zich bij hem thuis bevond. Hij had een briefje van Joseph aan mij bij zich, dat als volgt luidde:

'Hooggeachte Heer de Bruijn.

Het ligt in mijn bedoeling om mij vanmiddag 5 uur aan U over te geven. Aan U alleen en niemand anders. Ik hoop dat U maatregelen zoudt willen nemen dat ik me ongedeerd naar Uw woning kan begeven, niet lastig zal worden gevallen door de H.P. (hulppolitie) of de B.P. (basispolitie van de militaire basis) Nou tot hier maar, Hr de Bruijn; op het ogenblik valt er weinig te vertellen. Ik kan me zelf niet eens gelooven hoe ik kan hebben deelgenomen.

Met vriendelijke groeten

S. Jozeph

Noot:

Ik hoop van ganscher harte dat U mij niet als vijand zult ontvangen.'

Het was ook ongelooflijk dat Jozeph, die in de oorlogsjaren naar de Japanners was gedeserteerd, daarna naar mij was teruggekomen en in Cairns en Sydney bij me had gewerkt, zich door de volkomen onontwikkelde Petoro had laten overhalen een opstand te ontketenen, waarbij alle Europeanen zouden worden vermoord. 'Ook de controleur, want hij is ook een Europeaan,' had Jozeph gezegd.

Toen ik hem vroeg waarom hij tegen het gezag in opstand was gekomen, antwoordde hij dat zijn verblijf in Australië hem de ogen had geopend voor het lot van de Australische aborigines (de oorspronkelijke inheemse bevolking). Hij geloofde dat de Indonesiërs en Papua's, evenals dit met de oorspronkelijke bewoners van Australië het geval was geweest, door de blanke overheersers zouden worden uitgeroeid. Het was duidelijk dat Jozeph zijn eigen verhaal niet geloofde. Er was een ander motief. Jozeph had door veel te gokken met Chinezen grote schulden gemaakt en zich, om die te kunnen betalen, aan de bestuurskas vergrepen.

De volgende dagen gaven zich ook de uit de gevangenis weggelopen veroordeelden, benevens de gevluchte politieagenten, over. De vierde dag werd Petoro, aanstoker van de opstand, die het leven van een Europeaan en een Papua had gekost, gevangengenomen door de goeroe en de bevolking van het dorp Manggadisapi, een tiental kilometers van de militaire basis verwijderd. Hij werd enkele maanden later door de Militaire Krijgsraad te Hollandia ter dood veroordeeld. Jozeph kreeg twintig jaar gevangenisstraf en werd naar Batavia afgevoerd. Ik heb hem nooit meer teruggezien".

TOT ZOVER DE PASSAGE UIT HET BOEK VAN JAEN VICTOR DE BRUIJN.

18.03.1948 – 21.03.1948

De laatste dagen op Biak verlopen in alle rust. Wij hebben niets meer te doen. De officieren van de motorrevisie-afdeling zijn inmiddels vertrokken. Ik denk dat er van ons wel een paar met de boot zullen gaan.

22.03.1948 – 26.03.1948

Vanuit Batavia, waar ik intussen ben, is het volgende te berichten: maandag 22.03 nog op Biak werd net voorbij Biak een schip waargenomen, een extra boot die van Hollandia naar Batavia onderweg was. Deze is teruggeroepen naar Biak en daar is met de kapitein overlegd dat 60 militairen van de MRA mee konden. Daar ik van de magazijndienst was kon ik niet mee. Om zes uur in de avond zag ik de boot vertrekken. De andere ochtend om negen uur dertig kreeg ik echter bericht dat ik woensdagmorgen 24.03 met het vliegtuig kon vertrekken. In haast overal afgemeld, bagage ingepakt en ingeleverd bij de KLM. Woensdagmorgen 24.03 om negen uur gleed Biak voorgoed onder mij weg. Om 13.30 landden wij op het eiland Morotai, dit is het noordelijkste eiland van de Molukken, direct onder de Filippijnen. Het vliegtuig is een Dakota van de KLM. Geen vliegtuig met stoelen, doch een rij zgn. banken langs beide kanten, geschikt voor parachutisten. De kapitein van het vliegtuig had op Morotai nog iets te regelen en zodoende hebben wij daar de nacht doorgebracht. Op 25.03 zijn wij om zes uur opgestegen naar een eerste tussenstop om te tanken in Makassar.

Daarna verder met een tussenstop in Soerabaja en na totaal elf uur vliegen die dag neergestreken in Batavia. Batavia zit behoorlijk vol met doorgangers, doch uiteindelijk onderdak gevonden in "Gunung-Sekarie" aan de rand van Batavia. Over een paar dagen zal het wel verder gaan naar Bandung.